

Дзвоник

№184-185

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 15 рік видання, серпень-вересень, 2022 рік

24 серпня – День Незалежності України

Дзвоник (Clopotel)

№ 184-185, 2022 р.

Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.

ISSN 2501-2630
ISSN-L 2501-2630

Над *Дзвоником* працювали:

Головний редактор: Людмила Дорош

Редактор: Ольга Сенишин

Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк,
Михайло Трайста, Марія Чубіка

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1

тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;

телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«RCR Print»,

Бухарест, Румунія

Adresa redakției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

УВАГА

всім читачам, дописувачам
та кореспондентам
журналу «Дзвоник»!

Наша електронна пошта змінилася.

Пишіть нам за новою електронною
адресою: clopotel@uur.ro

Дзвоник пропонує:

- * казки й оповідання
- * вірші, загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * «Славетні українці»
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * вироби своїми руками

Дзвоник завжди радо прислухається
до ваших пропозицій і друкуватиме
надіслані вами спроби!

Малюнок Олени Черешні «Ні війні»

Увага! За достовірність надрукованих
матеріалів відповідають їх автори!

Степан ЧАРНЕЦЬКИЙ

Ой у лузі червона калина похилилася

(Першодрук)

Ой у лузі червона калина
Похилилася.

Чогось наша славна Україна
Зажурилася.

А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Не хилися, червона калино,
Маєш білий цвіт.

Не журися, славна Україно,
Маєш добрий рід!

А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Ой у полі ярої пшениці
Золотистий лан.

Розпочали стрільці січовії
З ворогами тан.

А ми тую ярую пшеницю ізберемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

А ми тую ярую пшеницю ізберемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Як повіє буйнесенький вітер
З широких степів,
Та прославить по всій Україні
Січових стрільців.

А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Дорогі наші читачі!

Ось і настав вересень, а разом з ним – початок нового навчального року! Редакція журналу «Дзвоник» бажає вам багато успіхів, терпіння й наполегливості підніматися невтомно на нові щаблики знань, адже знання – це велика сила, а розум – найбільше багатство! Любіть свою родину й Батьківщину і зростаєте їхніми гідними синами й дочками!

Аделя ГРИГОРУК

Врожайми колосяться НИВИ

Врожайми колосяться ниви,
І хмарки над луками плывуть,
Гори, ріки і далі манливі –
Усе це Україною звуть.

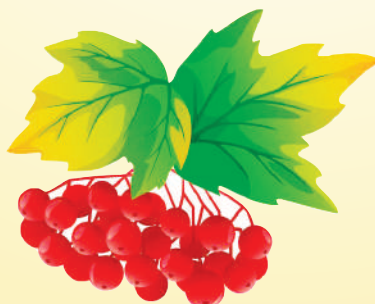
Ми у неї – як в матері діти,
І хоч маєм мільйони імен,
Та її теплотою зігріті,
Приголублені шовком знамен.

Ми у школі гортаємо книжку
І читаємо перші слова,
А ласкава Вітчизни усмішка,
Наче сонечко, нас зігрива.

Україна як калина

На подвір'ї біля тину
Квітнуть китиці калини.
І її білявим цвітом
Тішаться дорослі й діти.

Відцвіте калина в пору,
Запахать на сонці грона,

Щедрим сонечком наллється,
Рум'янцями усміхнеться.

Ця калина – як Вкраїна,
Рідна, мила, солов'їна,
Що красу і гідність й волю
Нам дала на добро долю.

Богдан ЛЕПКИЙ

Як мені вас не любити

Як мені вас не любити,
батьку рідний, нене,
та ж ви мене згодували
і дбали про мене.

Та ж ви мене згодували
щирими руками,
ой, нема то ніде в світі,
як в батька і мами.

Батько розуму навчає,
мати приголубить,
ніхто мене так на світі,
як вони, не любить.

Дай же, Боже, щоб я виріс,
в школі гарно вчився,
щоб я батькові і неньці
добре відплатився.

Степан К. Д. ТРАЙСТА

Бог темряви Одо та хоробрий лицар Тімо

Продовження з попереднього числа

– Тімо, піднімайся скоріш, я чекаю тебе! – долунав до нього з висот голос Полідори. – Тімо, коханий!.. Зачекай мене!.. Ти ж обіцяв!.. Тімо... – лунав жалібно позаду нього голос тієї самої Полідори.

– А це що за мара? – здивувався Тімо

«Але є ще одне випробування. Якщо справишся з ним, то будь впевнений, що доберешся до Димлячих Гір...» – згадалося юнакові.

«Не вгадаєш – залишишся тут повік...»

– Тімо, коханий!.. Зачекай мене!.. Ти ж обіцяв!.. Тімо... – знову донісся жалібний голос Полідори ззаду.

«Бог усіх Богів, перед тим, як хотів знищити кріпості Содоми та Гомори, сказав своєму шанувальнику Лоту:

– Втікайте і не повертайте свої голови!..»

– Тімо, піднімайся скоріш, я чекаю тебе!

«А Лотова дружина повернула голову і стала соляною статуєю...»

– Вперед, Тімо! І не повертай голови! – наказав він сам собі.

Враз почав дути сильний вітер, небом покотилися громи, блискавки вдарили в скелі Димлячих Гір. Навколо Тімо падали кам'яні уламки, які чомусь не попадали в нього. Але Тімо, незважаючи ні на що, піднімався вгору, поки не опинився на широкому полі з шовковою травою, серед якого чекала на нього Полідора. Та бідний Тімо вже й не знав, чи то вона, а чи привид.

– Не бійся, юначе! Все лихо позаду тебе. То чоловікопоборна лицарка Андромеха гналася за тобою, але вона не може увійти в мій край, у край Бога Удо, – сказав йому гарний юнак, який вийшов із тисових кущів.

– Ти – Бог Удо? – здивувався Тімо.

– Ні! Удо мій дідусь, а я – його наступник.

– Приємно познайомитись, – похилив голову в знак поваги Тімо.

– А тобі не цікаво знати, як мене звуть? – здивувався юнак.

– Якщо ти сам не назвав свого імені, то я питати не буду, – відповів Тімо.

– Ось ти пройшов і останнє випробування! У нас дають ім'я наступникові на трон тільки в день, коли він сідає на нього. А того, хто цікавиться його іменем, гостро карають. Мудрий ти, юначе!

– Може й не такий мудрий. Мені просто пощастило. Якби я був мудрим, то не попав би сюди!

– Вважай, що це був тільки сон, – посміхнувся наступник Удо.

Тімо перелякано поглянув на Полідору.

– Сон, з якого ти прокинешся з чарівною Полідорою біля тебе. Ось ви ввійдете в оту печеру, що край поляни, а по той бік печери – ваш світ.

– В якому панує Одо – Бог Темряви!

– Ти переможеш його!

– Не переміг минулого разу, а тепер як переможу?

– Минулого разу ти боровся мечем, а тепер переможеш його словом!

– Ти скажеш мені таке слово, яким я переможу Бога Темряви?

– Ні, це слово написане на цьому камені. Але ти не зможеш його прочитати, бо воно написане мовою наших предків. Та коли ти ввійдеш у ваш світ, то завдяки цьому слову зникне темрява зі Світу Світла, а разом з нею і Бог Темряви Одо! А тепер бери свою Полідору і йдіть до печери!

(Далі буде)

Ярослава ШТЕЛЯК

Буквар

АБРИКОСА спіла
з дерева злетіла.
Швидко поспішала,
аж до **БАКЛАЖАНА**.

БАКЛАЖАН дивився,
трохи зажурився:
– Що це за рослина,
що мене збудила?

ВИШНЯ не така вже
кругла та боката,
чи може це **ГРУША**,
або вже **ГРАНАТА**?

ГРУШІ довголицій
так хотілось знати –

ДИНЮ попросила
зеркальце продати.

– Гарна я чи мила,
хто з нас вродливіша?
Чи може **ГРАНАТА**
за мене гарніша?

Ця ягідка дика
схожа на малину;
з гострими шипами,
а зветься – **ОЖИНА**.

Виросла під **ДУБОМ**.
Думала-гадала
з **ЖОЛУДЕМ** дружити –
дуже вже бажала.

Бо той **ДУБ** могутній
під холодну зиму
листям покриває
всю свою родину.

ЕДЕЛЬВЕЙС з вершини
на це поглядає
й бубонить: «В сім'ї цій
ніхто не змерзає».

Румунські письменники – дітям

Еміль ГІРЛЯНУ

Зі світу безмовних Непосида

Ніч тривала лише одну мить, як звичайно тривають літні ночі, коли темінь панує не довше одного удару серця. І все ж таки, коли метелик прокинувся у вологій ранковій свіжості, йому здалося, що він спав цілу вічність.

– О, Боже, чому сонце сходить так пізно?
– задумався він.

І, здавалось, сам Бог почув його слова, бо враз на сході пишно розкрилось віяло сонячних променів і золота хвиля набігла на степ. Метелик струснув крильцями і, здійнявшись з вершка яскраво-жовтої мальви, на якій ще звечора спинився на ночівлю, почав свій грайливий політ. Згадавши, що вже давно не був на ярмарку, метелик подався туди.

Невдовзі він побачив сад із різноманітними квітами. Пролетівши понад перелазом, метелик наблизився до хати, позаглядавав у вікна. Було ще досить рано, і штори на вікнах були ще опущені. Що ж тут побачиш? Нічого! Зате довкола них, куди не кинь оком, березки заплітають у віночки свої ніжні, вже розпущені квітки, бузково-сині й блакитно-рожеві, вкриті краплинками роси, що виблискують, мов дорогоцінні камінці. «Ніжні квіточки», – думав метелик і, змахуючи синіми зі золотим пилком крильцями, підлітав до кожної квітки й цілував її. «Ось тут сьогодні я знайду захист від літньої спеки», – думав пустун. Але придивившись до квіток березки, знайшов у них недолік – надто вже вони мінялися: зранку мали один вигляд, опівдні – вже інакший, а ввечері взагалі закривають свої квіточки і стають похму-

римі. «Вони такі непостійні», – подумав собі гульвіса і полетів далі. Пролітаючи над грядками, метелик відчув, як пахощі резеди заповнили його душу. Він швидко опустився, щоб присісти на стебло резеди. Розгубившись, вдихаючи п'яний аромат пахощів, подумав: «Немає квітки, чарівнішої від резеди. В її пахощах навіть помираючи відчуваєшся щасливим». Так роздумуючи, метелик розглядав квітку. Ой, леле, що це? Розчарований метелик знову змінив думку: «Дійсно, п'яний аромат; але чому природа ніколи не збирає всі найкращі якості разом? Ось, прошу, тільки погляньте, що розповсюджує такі пахощі! Оці дрібненькі, кволі квіточки, майже зелені, як листя». І в цей момент до нього долинув аромат лілії. «Хіба може резеда прирівнятися до лілії, білої, як молочна пінка!» – подумав метелик і, не довго гадаючи, метнувся до високої, тоненької і гордої запізнілої лілії. Вмостившись на ароматній, білій, мов сніг, чашечці квітки, легковажний метелик розпростер крила, щоб хвилюк відпочити, але помітивши, що вони вкрилися жовтим пилком, розсердився: «Дуже дякую, але що то за гостинність, якщо так забруднюєш своїх гостей!.. Вже не кажучи, що тут у тебе, наче в монастирі», – промовив, злітаючи з квітки.

Надворі ставало все гарячіше. «Здається, тут спекотніше, ніж на полі», – подумав непосида. Але в цей момент уздрів щось схоже на струмінь багряної крові. Це був рядочок гвоздик. «Гайну туди», – метелик змахнув кілька разів крильцями, відштовхуючись від повітря, і легенько, наче

пир'їнка, опустився на пишну, кучеряву, махрову гвоздику. «Лише глянь, яка квітка непримхлива, – гадав собі він, – її повсюди зустрінеш, але разом з тим, вона мала б гордитися своїм рум'яним личком. Так, гвоздика насправді мені мила». Як тільки непосида приліг, наче султан, на м'якенькі пелюсточки, то відразу його одурманило. «Що це? Ага, запах гвоздики. Оце, – міркував прискіпливий мандрівник, – оце мені не подобається в гвоздиці. Хіба не могла б вона мати свій власний аромат? Хіба треба було їй позичати перченого запаху від прямої гвоздики? Тьху!» Прудко полетів далі, чекаючи...

День минав, а непосида пурхав і пурхав безупинно.

«Ось там килимок незабудок. Зазнаються, що такі ж сині, як я. Подумаєш, велике діло!» – промовив метелик, і презирливо торкнувшись їх краєчком крила, полетів далі. О, які полоси айстр. «Вони занадто грубі, – міркує вередун. – Будь-яка квітка повинна мати щось, що споріднювало б її з небом, з повітрям... чи зі мною...» Чванливий метелик ледь не влетів у ротики: «Дякую гарно, таких і в нас у полі в селі досить є. От жовтушник – то інша справа. Оце квітка!». І елегантно опустився на чемну квітку, стулив докупи крильця, розправив вусики, примружив очі. Жовтушник залишився незворушним; гостинний, але надто вже неграйливий господар. Метелик образився: «Гей, друже, ти надто зазнайкуватий. Покидаю тебе!..» І, сміючись, полетів далі. Конвалії він взагалі не терпів, політав над ними, аби лише подратувати їх. Коли ба-

чить – братки дикі. Йому ставало зле лише при згадці про їх назву...

День минав, сонце хилилося до заходу; повіяло прохолодою.

Метелик направився до жоржин. Випнувшись на високих стеблах, квіти нетямуще дивилися на нього. «Високі й дурні!» – гукнув їм гульвіса і, піднявшись вгору, почав шукати троянди. Уздрів. Легенько спустився і з витонченою ввічливістю почав кланятися кожній троянді: «Райські квіти, королівські квіти, квіти...» Так, повертаючись то вліво, то вправо, розсипаючись

компліментами, метелик дряпнув крильце об трояндовий шип. В одну мить він рвонув звідти, не озираючись. Пролітаючи повз тюльпани, навіть не глянув на них; дорогою підморгнув своїй давній подрузі польовій березці, поглузував зі старого зів'ялого півника. Від нарцисів залишилися тільки стебла, а на кущі бузку – зелене листя. А він – далі й далі. На льоту зірвав поцілунок у цикорію, який невідомо як попав сюди і нагадав йому про поле: «Що не кажи, а в полі найкраще. Хоч і в саду...» Раптом у віддаленому кутку саду вгледів

якусь незвичайну, невідому йому квітку. Поспішив до неї. Але раптом йому здалося, що він сліпне. Він навіть не усвідомив, що почало смеркати. Через якусь мить метелик уже не бачив нічого. Ніч захопила його в дорозі.

Метелик уже не міг летіти далі та шукати гарної квітки. Він навмання опустився на сухий будяк, де змушений був переночувати, і незадоволено пробуркотів: «О, Боже, чому так швидко настала ніч!..»

Переклад з рум. Ірини Мойсей

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Неймовірні пригоди Панаса Гусопаса

частина III

27. Як Панас Гусопас до Мари старостів послав

Ледь встиг Панас Гусопас три рази захропіти, як почув, що під ним земля дрижить. Схопився на ноги і аж рота розкрив з подиву – перед ним стояв старий-престарий, важкотілий, згорблений в три погибелі Змій.

«Так це ж, мабуть, саме той самий Змій, що стереже калиновий міст через річку Смородину, про якого говорив мені старий Кирило».

– Агов! – гукнув Панас.

Але, мабуть, тільки він сам себе почув, бо Змій сунувся далі прямо на нього.

– Аго-ов! – крикнув трохи сильніше.

Змій ніби-то зупинився на мить, прислухався, а потім рушив далі.

– Аго-о-ов! – гукнув зі всіх сил Панас.

Змій зупинився і почав роздивлятися навколо себе.

– Аго-о-ов! – гукнув ще раз Панас.

– Хто там? – запитав змій.

– Це я! – відповів Панас.

– Хто ти? Назви своє ім'я! – засопів Змій.

– Перевернигорня, – пожартував Панас.

– О-о-о, гарне ім'я в тебе – Перевернигора! Ти маєш бути сильним, коли перевертаєш гори...

– А ти хто? – запитав Панас, щоб не мовчати.

– Я – Змій-Буревій, викликаю тебе на двобій! Утікати не смій, на місці стій!

– А я й не збираюсь утікати, – посміхнувся Панас.

– А, то ти сміливий, коли не втікаєш...

– Та ні, я перелякався і ноги просто не слухаються, – пожартував парубок.

– Шкода, дуже шкода... Я із боягузами боротись не буду, бо я лицарського роду. Здається, і цієї ночі не буду їсти нічого.

– Та чому нічого? – запитав здивований Панас.

– А тому, що я зі слабшими за мене не борюся і не з'їдаю їх.

– Ну, якщо ти пощадив мене, то я накармлю і напою тебе.

Через кілька хвилин Змій-Буревій жер страву за стравою і випивав жбан за жбаном, аж поки не покотився по траві.

– О-о-ох, давненько я так не насичувався... Дякую тобі! Тепер піду під міст і висплюсь до ранку. А ти куди?

– Я... до Мари... – байдуже відповів Панас.

– Навіщо тобі до Мари?

– Я хочу женитись на одній з її дочок.

– На якій?

– На будь-якій, а може й на самій Марі...

– Ото буде щастя в нашій домі! – промимрив сонний змій і подався ночувати.

(Далі буде)

Наталка ЛОГВИН

Український Хатіко

Була зима 2022 року. Легенький сніг літав у повітрі. Високі сосни і ялини стояли вкриті інієм. Олена з Артемом гуляли лісовими стежками в невеличкому містечку поблизу Києва. Вони весело грали в сніжки, а їхній великий, гарний і улоблений Пес то переганяв їх, то зупинявся біля них і начебто просив: «Та ж кидайте мені свої сніжки, а я буду їх вам приносити!» На невеличких гірках у парку дітки каталися на санках і лижах. Світило ясне зимове сонце. Навкруги було гамірно й весело й ніщо не віщувало біди.

Та наступного досвітнього ранку Пес почув страшні звуки, від яких здригалися стіни в будинку, скло вилітало з вікон. Розвалювались і палали у вогні будинки сусідів, горів ліс, а люди кудись бігли. Все це було дуже незвично для нього і він ніяк не міг зрозуміти, що відбувається. А це була війна – Росія напала на Україну. Олена з Артемом теж швидко збиралися, взяли з собою собаку і вибігли з будинку на подвір'я. У якусь мить Пес відчув сильний поштовх і впав на землю. У вухах шуміло, коли він піднявся, і не було поряд його Оленки з Артемом. Він побачив на подвір'ї велику глибоку розриту яму, з якої йшов чорнобілий їдкий дим. Собака відбіг від ями, виглянув на дорогу, потім повернувся на поріг. Він хотів забігти до будинку, проте двері були зачинені. Пес почав гавкати і кликати своїх господарів, та ніхто не відгукнувся. Тоді він побіг до саду, але й там нікого не було. Пес добре знав, що коли господарів немає вдома, то його завдання – охороняти дім, подвір'я, сад і нікого не допускати на свою територію. Він не раз так робив, доки не поверталися чи то Оленка, чи то Артем, яких він завжди зустрічав радісним підстрибуванням, скавулінням та інтенсивним маханням хвоста, бо ж знав, що тепер йому буде з ким гратися і що йому дадуть щось смачненьке. «Вони десь недалеко, – думав пес, – вони не могли мене зали-

шити і обов'язково повернуться за мною.»

Минув день, два, місяць, а додому ніхто не повертався. Пес лежав на порозі і дивився на ворота. За ними по дорозі їздили великі машини, в яких сиділи чужі люди. Сильні звуки продовжували лунати, але вони його більше не лякали, бо він охороняв свій будинок і подвір'я та чекав, коли ж повернуться Олена з Артемом. Пес був навчений не брати їжу від чужих людей, тому він довго нічого не їв та не пив, став худим та змарнілим, і сумно спотірігав за тим, що відбувається навколо.

Та одного разу до подвір'я зайшли незнайомі люди і звернули увагу на знесиленого собаку, який вже не мав сил ні піднятися, ні гавкати, а лише приглушено пробував погаркувати. Ці люди спробували підійти до нього і дати йому щось поїсти. Пес мовчки відвернувся. Тоді одна дівчинка, яку звали Леся, сказала: «Не чіпайте його. Я знаю, чому він так себе веде і як з ним домовитись. Я буду за ним доглядати».

Щодня Леся приносила Псові щось смачненьке, лагідно з ним розмовляла і він почав звикати до неї та довіряти їй. Одного дня Пес взяв від неї їжу, а потім і воду. А коли Леся затримувалася, то собака нервував і дуже радів, коли вона приходила. Пес набирался сил і вдвох вони почали прогулюватися по знайомих йому місцях у парку, у лісі, по місту. Леся йому розказувала про події в світі і про свій день. Вона ніжно пояснила йому, що його господарі загинули. Дівчина теж залишилась одна, бо війна забрала в неї чоловіка. Пес завжди її уважно слухав, заглядав в очі та, здається, все розумів. І на одній з таких прогулянок Леся зрозуміла, що вона нікому не зможе віддати цю велику і трошки сумну собаку. Пес залишився у неї назавжди і вони будуть дружити та оберігати один одного. Леся назвала собаку «українським Хатіко» на честь чотирилапого побратима з Японії, якого там вважають символом вірності та відданості.

Розклад уроків 2022

Цікаві факти з історії школи

- «Школа» – це грецьке слово, що означає «відпочинок». А «педагогом» – буквально «дітоводій» – називали рабів, які водили дітей рабовласників до школи.
- На думку вчених, перші школи виникли ще в III тисячолітті до н. е. в містах Стародавнього Шумеру. Їх називали «будинками табличок», а вчителів – «батько будинку табличок». Тоді учні писали по мокрій глині на глиняних табличках.
- У ті часи в школі вчилися тільки хлопчики із заможних родин. Навчання було суворим, із застосуванням тілесних покарань.
- У Давньому Єгипті було два типи шкіл: школи жерців та школи писців. Там навчалися хлопчики із жрецьких родин до 10 років. Надто складно давалося оволодіння магією, чаклунством, народною медициною, а також навичками зображення ієрогліфів.
- У Древньому Китаї навчалися у школах понад 15 років. Лише біля 10 років хлопчики витрачали на те, щоб навчитися читати й писати ієрогліфи. Тоді цих своєсхідних знаків налічувалося 3-4 тисячі.
- У Стародавній Греції майже не було неграмотних. До школи віддавали практично всіх семирічних хлопчиків (крім дітей рабів). Діти бідняків навчалися 2-3 роки, а багатих громадян – до 16 років.

- Перша відома школа була відкрита в Стародавній Греції філософом і вченим Піфагором і була названа в його честь – Піфагорійська школа.
- Писали стародавні греки на невеличких дощечках, вкритих воском. Писали стилосом – паличкою, гострою з одного кінця і тупою з іншого. Тупим кінцем загладжували помилки, неправильно написане.
- Читати навчалися по складах: «бета-альфа – ба, гамма-альфа – га». Вчитися читати «по звуках», як нині, почали лише якихось сто з лишком років тому.
- Читали тільки вголос. Звичка читати про себе з'явилася згодом. Та й читати грецькою речення, в яких не було проділів між словами, а лише наголоси, було дуже важко. На того, хто вмів читати про себе, дивилися мов на диво.
- За часів Римської Імперії діти з найбідніших верств населення не мали доступу до навчання. З самого малолітства вони змушені були працювати. Та й власне такого поняття як «дитяча праця» або «дитинство» взагалі тоді не існувало.
- Частиною давньоримської освіти було також навчання дівчаток кулінарної майстерності, в'язання та шиття, а також читання та письма. Все решта, що дівчинці треба, мала повідомити вдома мати.
- Перші школи в Київському князівстві виникли в 10 тисячолітті у великих містах для дітей знаті. На відміну від Європи освіта тут була доступна і для дівчат. Школа мала назву «Книжне вчення».
- Тоді князь Володимир Святославович видав указ, згідно з яким всіх дітей боярських і дворянських сімей потрібно віддати в школи для навчання книжкових справ. Тоді матері не розуміли, чому в них забирали дітей. Вони сприймали навчання як тортури, тому оплакували і прощалися з дітьми, немов проводжаючи їх на війну.

Аделя ГРИГОРУК

ГРОЗА НА ОСТРОМУ

Збиралося на дощ. Вітер тирлував хмари до купи, й вони слухняно корилися його силі. Швидко темніло. Ми ледве встигли вибратися на Острій* і сховатися під дахом недавно збудованої альтанки, яка ще пахла свіжим духом дерева. Звідси на всі сторони відкривалася неймовірна панорама, однак тішитися побаченим не давав страх перед грозою, що вже невідвратно висіла в повітрі.

Небо потемніло так, що виглядало на пізній вечір, а не на післяобідню пору.

Полився дощ – без прелюдій і повільного накрапування – зразу сильний, як із відра.

Раптом короткий синій спалах блискавки розірвав і кудись пошпурив темряву, що вже встигла запанувати довкола. На коротку мить нашому зорові вималювалися могутні гірські пасма, щедро скупані потоками води. Зухвалий вітер налітав дужими поривами, й тому здавалося, що гори хитаються з боку в бік. Гостроверхі крони буків і грабів, що росли на їх гребенях,

здрігаючись, чіплялися за кошлату чорну хмару, яка заволокла все небо.

Ближче, майже перед нами, спалахнула широка темно-червона смуга з безліччю променів, які, мов тріщини, пронизали небо. Вогнистий батіг завібрував у наелектризованому повітрі, наповнивши його особливим запахом – гострим і тривожним.

І в ту ж мить усе згасло.

Через коротку паузу заговорив грім – низький, басовитий, з лунистими перекатами. Він в один момент скинув додолу хмару, мабуть, усю цілком, не дроблячи її на струмені та краплі.

Здалося, що то – не небо над нами, а море, яке з чистішої злої волі помінялося з небом місцями і тепер усіма своїми водами намагався повернутись на землю.

Світло і звуки, шум і гуркіт – усе сплелось в один тугий клубок. Гучний грім, який раз за разом, як мечами, розсікався блискавками!.. Обпалене шмаття хмар!.. Колючі руки кушів, простягнуті назустріч сірій стіні дощу!.. Каміння, підмите зливою, що зривалося зі схилу й летіло вниз!..

І блискавиці, блискавиці – сині, сріблясті, багряно-червоні, зовсім безбарвні, що терпко пахли сіркою, металом, роздробленим кременем і ще чимось, чому важко підібрати визначення...

Мабуть, ніколи не забудеться, не зітреться з екрану пам'яті ця гроза на Острому – жахлива, як перед кінцем світу, але велична і красива водночас.

**Острій – гора (верх) біля Косова.*

Ярослава ШТЕЛЯК

Спекотне літо

Спекотне літо припалило землю.
Тремтить колосся, маки позаймались.
Зітхає кущ, пригадуючи греблю,
І трави біля річки посхилялись.

Рудеє сонце котиться вже спати –
Мабуть, втомилось, сяючи весь день.
Надумали три хмарки покружляти,
А мишоїд спустився й сів на пень.

Під чистим небом ще парять лелеки,
А інші й собі розправляють крила.
Замлілий гай, страждаючи від спеки,
Згортає листя, мов судно вітрила.

Аж ось на небо місяць впливає,
Зірки так сяють – хоч голки збирай.
Сім'я вечерять під горіх сідає,
Лиш соловейка спів всіх кличе в гай.

Замайоріло літо

Відкрила двері – літо на порозі!
Всміхається та каже: – Всім привіт!

Під синім небом просто на дорозі
Цикорія синіє буйноцвіт.

Замайоріло літо в вишиванці:
Лазурне небо синню мерехтить,
Червоні маки сяють на сорочці,
А на ланах колосся шелестить.

Ромашки ніжні у траві біліють,
Солодкі ягідки сховались під кущем.
А бджілки біля липи золотіють
Під світлом сонця, наче під дощем.

Куди не глянеш – кольори яскраві;
Веселий дощ всіх напоїв уже.
Замайоріло літо в вишиванці –
Їх цвіт й красу сорочка збереже.

Наталя ЗАБІЛА

Вересень

Ходять хмари в небі синім,
Місяць Вересень прийшов,
Сповнивсь вереском пташиним
Тихий затишок дібров.
Позлітавшись у зграї,
Різне птаство молоде
В крилах сили набирає
І відльоту в вирій жде.
Бо пташки дзвінкоголосі
Знають – літа вже нема.
Хоч і тепло ще, та осінь
Вже підходить крадькома.
І набравшись сил за літо,
Галасливі, як пташки,
Знов ідуть до школи діти.

Анатолій КАЧАН

В далекі мандри

Зібравши колос-урожай
І виглядівши квіти,
В далекі мандри за Дунай
Ішло червоне літо.

А біля нашого села
На відпочинок стало.
І вдруґе вишня зацвіла,
Зозуля закувала.

Та закувала вже не так,
А якось хрипло, глухо.
Відчув неладне щось байбак
І нашошов вуха.

Обвів очима він луги,
Далеку переправу...
Та все мовчало навкруги,
Як в рот води набрало.

Сказав байбак: «Мабуть, мені,
Старому, це здалося...»
Стояли теплі, тихі дні –
Не літо і не осінь.

Валентина КАМЕНЧУК

Я проводжала літечко

Сьогодні за ворітчка
Я проводжала літечко,
Щоб у далекій стороні
Воно всміхнулося мені
При золотій зорі.
А я йому всміхнуся
В засніженій зимі.

Володимир ЛУЧУК

Золотий дощ

Чи ви чули чудасію?
Не пізнати в місті площ:
цілий тиждень і неділю
золотий періщить дощ!

У дощі пливе вівторок,
у дощі поплив четвер...
Прилетіло сорок сорок,
сповістило кожен сквер:

– Чи ви чули чудасію?
Не пізнати в місті площ:
цілий тиждень і неділю
золотий періщить дощ!

Леви з мітлами гуляють
спозранку день при дні –
у копиці дощ згрібають,
палять золото-вогні.

Все кругом заслало димом,
поки дощ у скверах ливсь...
Чудасія: батько з сином
в центрі міста заблуdivсь!

●●● Славетні українці ●●●

Пилип Орлик

Цей український політичний, державний і військовий діяч був палким, свідомим патріотом та борцем за незалежну Україну. Пилип Орлик став найближчим помічником гетьмана Івана Мазепи і спадкоємцем його антимосковської політики. Він присвятив своє життя створенню західноєвропейської коаліції, яка б допомогла визволити Україну. Високоосвічений та мудрий державець і дипломат є творцем першої Конституції в Україні, відомої як «Конституція Пилипа Орлика» (1710). Навіть сьогодні багато хто переконаний, що не всі права і свободи в нашій сучасній Конституції розкриті краще, аніж у тому документі.

Народився Пилип 11 жовтня 1672 на території нинішньої Білорусі в сім'ї родовитої литовської шляхти чеського походження – Орликів. Він рано втратив батька, який загинув в польсько-турецькій війні. Мати віддала здібного хлопця до єзуїтського колегіуму у Вільно. Потім юнак отримав прекрасну освіту в Києво-Могилянській академії. За рекомендацією його професора С. Яворського молодий і талановитий Орлик став секретарем канцелярії київського митрополита. Через короткий час сумлінного і здатного хлопця, який володів багатьма мовами, запросили до гетьманської канцелярії в місто Батурин.

З 1702 року Пилип Орлик був Генеральним писарем та довіреною особою гетьмана Мазепи. 1708 року взяв участь у виступі Мазепи на стороні шведського короля проти російського царя. Після поразки шведсько-українських військ під Полтавою Орлик зберіг вірність опальному гетьманові і був серед тих, хто разом з ним відступив на турецьку територію в місто Бендери (тепер Молдова). Вже немолодий і поранений Мазепа невдовзі помирає. Тоді в Україні цар Петро I назначив гетьманом Скоропадського. Емігранти ж 5 квітня 1710 року обрали гетьманом Пилипа Орлика.

У цей день новий гетьман проголосив Конституцію «Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького». Цей документ у 16 статтях чітко розписував права та обов'язки гетьмана, старшини, простого козацтва. В ньому перед-

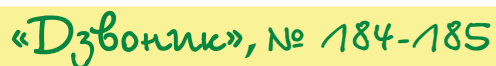
бачалось найголовніше – політична незалежність України від Московії та Польщі. Оригінальність і переваги Конституції Пилипа Орлика в поєднанні загальних демократичних принципів, яких ще ніхто раніше не проголошував, з козацькими традиціями Запорізької Січі. Це прообраз першої Конституції в Україні та одна з перших європейських конституцій. Вчені й політики нині не без підстав вважають, що цей унікальний документ на 80 років випередив ідеї Французької революції.

Кінцевою метою гетьмана в еміграції було об'єднання України та Запорізької Січі в єдину сильну державу. До останніх своїх днів Пилип Орлик невтомно шукав підтримки у володарів великих європейських держав того часу, вів перемовини з колишніми союзниками. Всіма можливими силами він привертав увагу європейських володарів до трагічної долі рідної країни, розділеної між зажерливими сусідами. 30 років Пилип Орлик поневірявся по Європі, зазнавав злигоднів, нестатків, переслідувань агентів Петра I та його наступників. Його надії здійснилися лише через 250 років.

Помер Орлик у віці 70 років 24 травня 1742 року в м. Ясси (Румунія) в такій бідності, що молдавський господар мусив поховати його власним коштом. Перед смертю Орлик послав листа до запорожців, нагадуючи їм про високий обов'язок захищати рідну землю. Гетьман залишив після себе багато листів, промов і великий рукописний «Щоденник». Тут автор з цікавими деталями та характеристиками описує свої відвідини та прийоми в себе багатьох визначних людей Європи. Багато писань автора вирізняються надзвичайною художністю, частим звертанням до історичних прикладів та міфології.

На честь цього першого політичного емігранта, патріота, інтелегента та борця названо вулиці, встановлено меморіальні таблички та пам'ятники. В Україні заснована премія імені Пилипа Орлика. 1997 року в серії, яка присвячена українським гетьманам, вийшла поштова марка України із його зображенням.

Підготувала Ольга Сенишин

С ● ● ● ● ● ● ● ●

М ● ●

10. Відпочиваємо!

Фізкультхвилинка

Гуси сірі летіли.
(Біг на місці)
Так, летіли. Так, летіли
(Рухи руками, як крильми.)

І присіли, посиділи,
Та й знову полетіли,
(Продовження бігу.)
А потім знову присіли.
(Знову біг.)

11. Конкурс.

Уважно послухайте загадки про українські символи і відгадайте їх. Переможе той, хто найшвидше відгадає якомога більше загадок!

Синьо-жовте полотнище
Гордо майорить.
Це – ознака сили й слави
Української держави.

Ш ● ● ● ● ● ●

Коли звучить він – всі встають,
До серця руку прикладають,
І вголос, й подумки співають,
І Україну прославляють.

Г ● ● ● ●

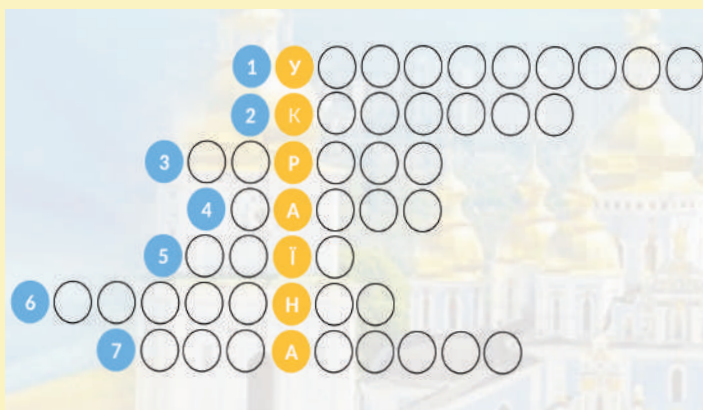
Знак держави головний –
Всяк його повинен знати.
Воля, слава, сила в нім –
Тож спробуй відгадати.

Г ● ● ● ●

Ой цвіте на Україні красне літо,
Ой збирають чорноброві в гаю квіти,
В'яжуть стрічку й квіточку в стіжок,
Щоб до танцю вратись в оберіг – ...

В ● ● ● ● ●

12. На основі базових знань спробуйте самостійно розв'язати кросворд «Україна – рідна країна».

1. Державна мова України.
2. Гори на Заході України.
3. Визначає межі держави.
4. Разом усі громадяни України – це українська ...
5. Столиця України.
6. Корінне населення України – це ...
7. Україна вільно розвивається, тому що вона ... держава.

Рубрику підготувала
вчителька початкових класів
Анка Майданюк Штюбіану.

••• Вивчаємо англійську •••

1. Прочитайте текст про Лізу та дайте відповіді на запитання.

Name : _____

1

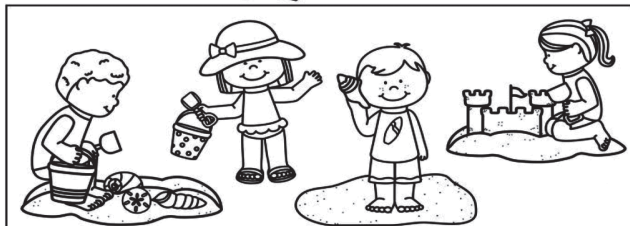
Read AND Find

I am going to the beach.
I am going to meet my friend.
Her name is Lisa.
She loves to build a sandcastle.

Where am I going?

Who am I going to meet?

Can you find Lisa?

2. Прочитайте текст про акулу та дайте відповіді на запитання.

2

Name: _____

Shark by the Shore

Have you ever seen the shark that swims by the shore? She is a shorter shark. She has sharp teeth. I wonder why she is near the shore. Is she looking for her shadow? Is she looking for shells? Is she looking for ships? Will we ever know why that shark is by the shore? 😊 😊 😊

① Where is the shark swimming?

② How do you know the author thinks the shark is a girl?

③ Why do you think the shark is by the shore?

3. Впишіть слова в таблицю в алфавітному порядку.

4. Впишіть букви, з яких починаються

★		ed	4
★		range	
★		ellow	
★		reen	
★		lue	
★		urple	

b r g o p y

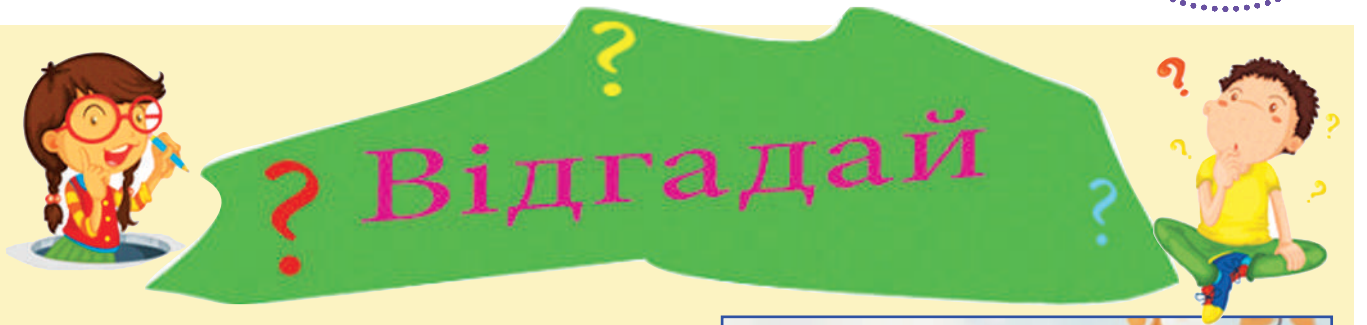
sun		3
beach		
pool		
flower		
summer		
hot		
swim		
ice cream		

назви кольорів.

5. Розмалуйте за вказівкою і побачите, що зображено на малюнку.

light green = 1 brown = 2 dark green = 3 blue = 4 5
tan = 5 yellow = 6

Підготувала Ірина Савіна

Вирують бджоли і гудуть
Над білим цвітом липи.
Який це місяць надворі?
То ж кожен скаже.....

(чнәшиг)

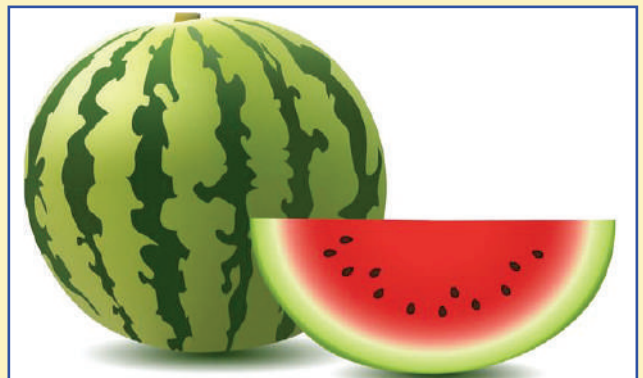

В небі ластівка летить,
З вітром листя шелестить,
Воду п'є лелека.
Сонце палить. Спека.
Дозріває жито.
Яка це пора?

(оліц)

Дині, гарбузи, томати:
Смакувати, смакувати...
От і літечка кінець,
Осінь йде вже навпростець.

(Серпент)

Там у полі, на баштані,
Сидить красень у каптані.
Свої круглі він боки
Миє в росах залюбки.
А боки – немов сміються:
Так рябі і зостаються.
Оцей, діти, чепурун –
Звичайнісінький

(кявук)

Зроби своїми руками

Жабка

Влітку в багатьох з нас була можливість виїхати відпочивати на річки, моря або навіть океани. Часто ми повертаємося додому з купою гарних черепашок та камінчиків всіляких форм і розмірів, які збирали і діти і дорослі. З мушель, до речі, можна зробити безліч чудових виробів. І робити їх зовсім не важко. Такі вироби допоможуть вам з дітьми весело та з користю провести час. До того ж, інтер'єр вашого будинку поповниться гарними новими виробами, які в холодну пору року будуть нагадувати про теплий морський пісочок і яскраве літнє сонечко.

Необхідні матеріали:

1 панцир рапани, 6 круглих черепашок, 2 пластмасових ока, 2 чорні намистини, клей-пістолет, лак.

Хід роботи:

1. У першу чергу, рапану і черепашки потрібно добре почистити – вимити у воді і висушити. Якщо ж на мушлях залишилися молюски, то варто їх прокип'ятити кілька хвилин і прибрати всі залишки за допомогою щипчиків. Якщо ви цього не зробите, то поступово виріб стане погано пахнути.

2. Візьміть раковину рапани і розмістіть отвором до себе. Внизу приклейте дві круглі черепашки – це будуть нижні лапки жабки. Черепашки можна клеїти кількома методами. Найчастіше зараз використо-

вують клей-пістолет. Тільки не перегрійте його, бо тоді клей може пожовтіти. Також можна використовувати суперклей «Момент» або прозорий силікон.

3. Зверху, перпендикулярно до раковини рапани, приклейте дві круглі черепашки однакового розміру. Це будуть вушка жабки.

4. По боках раковини рапани приклейте

ще по мушлі. Так отримаємо верхні лапки. А зверху наклеюємо дві чорні намистини – ніздрі жабки.

5. Тепер потрібно полакувати виріб і залишити його, поки він повністю не висохне.

6. Завершальний крок – приклейте очі. От і вийшла симпатична жабка-ропуха з рапани і черепашок!

Деревце рогу

Не поспішаючи

Слова Надії Кур'ян, музика Миколи Ведмедері

Em H7

Щоб квіт - ла Ук - ра - ї - на із сон - цем, з ві - тер - цем, кож -

Em E7

- ні - сін - ка ро - ди - на пле - ка - є де - рев - це! Той

Am D G C

ви - шень - ку, той - яб - лунь - ку, той - дуб, а той - го - ріх, для

Am Em Am H7 Em

то - го, щоб при - кра - си - ти свій бать - ків - ський по - ріг!

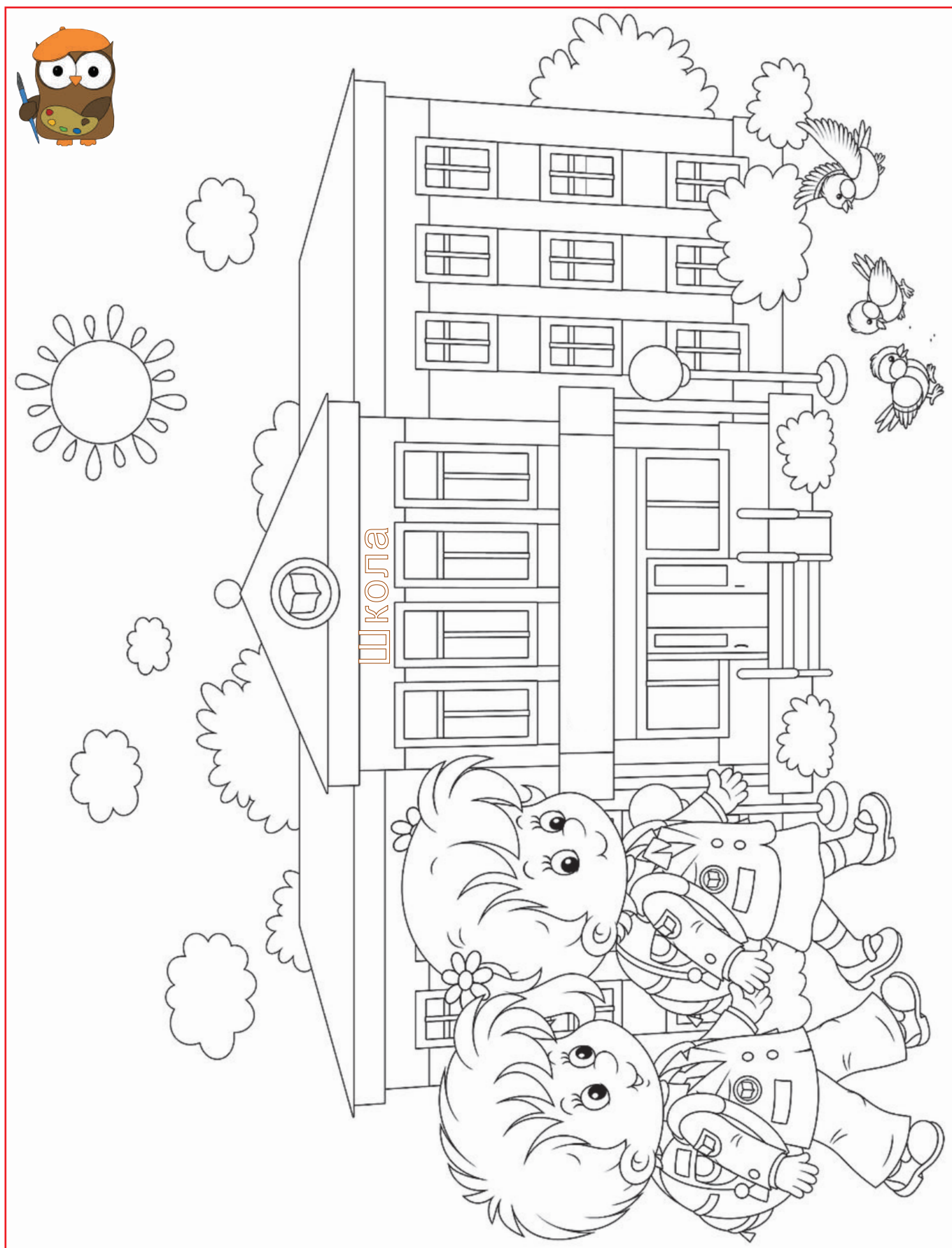
Щоб квітла Україна
Із сонцем, з вітерцем,
Кожнісінька родина
Плекає деревце!

Той – вишеньку, той – яблуньку, |
Той – дуб, а той – горіх, |
Для того, щоб прикрасити |
Свій батьківський поріг! | (2)

У донечки, у сина
Калинонька росте,
Матуся Україна
Всім дякує за те!

За вишеньку, за яблуньку, |
За сосну, за дубок, |
І за такий пахучий |
Віночок з гілочок! | (2)

День святого Палія чи Паликопа

Кінець літа і початок осені за народною уявою – це пора блискавок та грому, які щонайбільше завдавали клопотів хліборобам. Через них не раз виникають спустошливі пожежі. Тому на цей період припадають так звані «громові» або «сердиті» свята, в які селяни задобрювали покровителів цієї бурхливої і яскравої стихії. До таких відноситься день святого великомученика і цілителя Пантелеймона, що припадає на 9 серпня. У народі цей день ще називали святого Палія або Паликопа.

Існує переконання, що святий Пантелеймон опікується «поведінкою» вогню, є захисником від нього, а також від грози і від блискавок. Він оберігає людей та будинки, поля, будь-яке інше майно від цих грізних стихій. Було прийнято ще напередодні цього свята запалювали в оселі громничну свічку, а на вулиці – вечірні багаття. Люди молилися іконі святого Пантелеймона, щоб хату та господарські приміщення Палій обминув. А якщо все ж таки траплялась пожежа, спричинена блискавицею, то палаючі будівлі чи поля тричі обходили з іконою Пантелеймона. При цьому потрібно голосно промовляти молитву до святого. Пожежа після такого обряду магічним чином мала припинитися.

В народі також зберігся звичай витримувати піст у день святого Пантелеймона. Господині за звичаєм 9 серпня готували різноманітні капустані страви: капустані борщі чи супи, голубці або тушену капусту та інше. Обов'язковим було мати випічку з капустаною начинкою. Її давали дітям, мандрівникам, жебракам і вбогим. Це мало забезпечити прихильне ставлення доброго святого до щедрих господарів та посприяти отри-

манню багатого нового врожаю капусти, вберегти її від шкідників і псування. Велось використовувати в першу чергу ту капусту, що залишилася з минулого року.

Відомо, що святий Пантелеймон був лікарем, наділеним даром зцілювання від хвороб. Він безкорисливо допомагав людям. Напевно, через те цього святого вважають заступником і покровителем лікарів та воїнів. Святий Пантелеймон вважається найпершим помічником хворих. Молитва до нього зцілює. Йому ставлять свічки,

коли хочуть, щоб хворий одужав. У наш час навіть у деяких медичних закладах можна побачити його ікону. А в день його вшанування в усіх церквах проходять урочисті молебні, де люди моляться про одужання своїх близьких і знайомих. Беручи до уваги події в Україні, було б добре всім гарно помолитися за наших відважних лікарів та воїнів.

Здається, що 9 серпня святий Пантелеймон наповнює своєю енергією усе живе. Навіть рослини цього дня мають надзвичайні цілющі властивості та силу. Тому правдиві знахарі та й не тільки збирали певні трави та ягоди в цей день. При цьому рвали їх, влаштовуючи особливі

обряди і вимовляючи заговори. З лікарських трав у цей день готують деякі відвари, якими лікують домашніх тварин. А той, хто народився на Пантелеймона, володіє особливим даром зцілювання і може керувати силою лікарського зілля. То ж не забудьте в цей день вшанувати святого цілителя молитвою і капустаними стравами, попросити допомоги для хворих та поранених, а також поповнити запаси корисного зілля. Гарного святкування!

Підготувала Ольга Сенишин

Пишаємося нашими дітьми!

**Рафаель-Степан Садовьяк, 3 роки,
с. Гропень, повіт Вилча**

**Мара Андреяш, 3 роки,
наймолодша співачка хору
«Катерлезька зоря», с. Сфинту Георге**

**Дошкільнята з негостинського дитсадка,
повіт Сучава**